Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Viite: HE 146/2022 vp.

Keskuskauppakamarin lausunto hallituksen esityksestä laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 146/2022 vp.). Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää kunnioittavasti seuraavan.

Yleistä

Hallituksen esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön rajat ylittäviä yhtiömuodon muutoksia, sulautumisia ja jakautumisia koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/2121. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia erityisesti osakeyhtiölain sulautumista koskevaan 16 lukuun ja jakautumista koskevaan 17 lukuun. Osakeyhtiölakiin ehdotetaan myös lisättäväksi uusi 17 a luku, joka käsittelee rajat ylittävää kotipaikan siirtoa. Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan osakeyhtiölakia koskevien muutosehdotuksia vastaavia muutoksia vakuutus- ja rahoitusalan lainsäädäntöön ottaen kuitenkin huomioon toimialaan ja toimilupasääntelyyn liittyvät erityispiirteet.

Vaikka hallituksen esityksessä on kyse ensisijaisesti rajat ylittäviä yritysjärjestelyjä koskevan EU-direktiivin kansallisesta täytäntöönpanosta, osa direktiivin säännöksistä ehdotetaan ulotettavaksi myös suomalaisten yhtiöiden välisiin sulautumisiin ja jakautumisiin. Kansallisiin sulautumisiin ja jakautumisiin liittyvillä muutosehdotuksilla on pyritty lähinnä varmistamaan, että direktiivin kattamat sulautumis- ja jakautumismuodot ovat käytettävissä myös kansallisessa sulautumisessa ja jakautumisessa, sujuvoittamaan sulautumis- ja jakautumisprosessia sekä selkeyttämään säännöksiä. Keskuskauppakamari kannattaa ehdotuksessa valittua lähestymistapaa.

Keskuskauppakamari kannattaa ehdotettuja muutoksia jäljempänä esitetyin huomautuksin.

Keskuskauppakamari toteaa, että osakeyhtiölain toimivuudesta on vuonna 2020 valmistunut kaksi valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan hanketta, joissa on selvitetty osakeyhtiölain muutostarpeita lain toimivuuden ja kilpailukyvyn sekä velkojainsuojan näkökulmasta. Vaikka osakeyhtiölainsäädäntöä pidettiin sinänsä toimivana, tutkimushankkeissa tunnistettiin monia sääntelyn kehityskohteita, joilla osakeyhtiölain toimivuutta ja kilpailukykyä saataisiin parannettua. Monista kehityskohteista vallitsi

lausunnonantajien kesken myös yhteisymmärrys. Vaikka eräitä näistä kehityskohteista onkin arvioitu käsillä olevassa hallituksen esityksessä samoin kuin hallituksen esityksessä HE 47/2022 (TaVM 12/2022), moni tutkimushankkeiden toimenpide-ehdotus on edelleen toteuttamatta. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että ehdotuksiin liittyvä lainvalmistelutyö aloitettaisiin mahdollisimman pian.

Rekisteriviranomaisen suorittama ennakollinen valvonta

Keskuskauppakamari toteaa, että rajat ylittävä sulautuminen, jakautuminen tai kotipaikan siirto on yksi monista keinoista toteuttaa rajat ylittävä yritysjärjestely. Siihen, valitaanko yritysjärjestelyn toteutustavaksi rajat ylittävän sulautuminen, jakautuminen tai kotipaikan siirto, vaikuttaa osaltaan myös se, kuinka sujuvia ja ennakoitavia järjestelyyn liittyvät prosessit ovat. Jos prosessit koetaan liian raskaaksi tai epävarmaksi, saatetaan yritysjärjestely toteuttaa jossakin muussa paremmin ennakoitavassa muodossa.

Keskuskauppakamari katsoo, että tästä näkökulmasta ehdotettu ennakollisen valvonnan malli (ehdotettu OYL 16:26a–e, 17:25a–e ja 17a:22–26) ei ole ongelmaton. Ehdotettu ennakollisen valvonnan malli voi luoda epävarmuuksia erityisesti yritysjärjestelyn toteutusaikatauluun ja toteutusvarmuuteen liittyen. Vaikka rekisteriviranomaisen harkintavaltaa onkin pyritty rajaamaan säännösten perusteluissa, säännöksiin sisältyy tulkinnanvaraa, mikä on omiaan aiheuttamaan oikeudellista epävarmuutta.

Keskuskauppakamari yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn arvioon siitä, että käytännössä rekisteriviranomainen päätynee lähes poikkeuksetta siihen, ettei sen saamassa selvityksessä havaita viitteitä väärinkäytös- tai petostarkoituksesta. Keskuskauppakamari pitää kuitenkin tärkeänä, että sääntelyn vaikutuksia ja soveltamiskäytäntöä seurataan ja, jos tarvetta ilmenee, sääntelyä muutetaan.

Keskuskauppakamari kiinnittää lisäksi huomiota ehdotettuun rekisteriviranomaisen oikeuteen käyttää apuna tilintarkastajaa tai muuta ulkopuolista riippumatonta asiantuntijaa (ehdotettu OYL 16:26d, 17:25d ja 17a:25). Ehdotuksen mukaan rekisteriviranomainen voisi käyttää ulkopuolista asiantuntijaa jo lainmukaisuuden tutkinnan yhteydessä. Keskuskauppakamari pitää erittäin epätodennäköisenä, että lainmukaisuuden tutkintaan liittyisi sellaisia tehtäviä, joihin tarvittaisiin ulkopuolisen asiantuntijan apua. Oikeus käyttää ulkopuolista asiantuntijaa tulisi siksi rajata väärinkäytös- tai petostarkoituksen tutkintaan. Keskuskauppakamari kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että asiantuntijan palkkio tulisi sulautuvan yhtiön maksettavaksi, mutta palkkion sopisivat keskenään rekisteriviranomainen ja ulkopuolinen asiantuntija. Keskuskauppakamari ehdottaa, että asiantuntijan palkkio sidottaisiin alan yleiseen palkkiotasoon. Ottaen huomioon, että väärinkäytös- tai petostarkoituksen tutkinnassa kyse voi olla myös yhtiöstä, jolta palkkiota ei lopulta pystytä perimään esimerkiksi maksukyvyttömyyden takia, lienee syytä harkita myös rekisteriviranomaisen toissijaista vastuuta palkkion suorittamisesta (vrt. Finanssivalvonnasta annetun lain 34 §:n 3 momentti).

Oikeus vaatia ylimääräistä rahavastiketta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että sulautuvan tai jakautuvan yhtiön osakkeenomistajalla, joka katsoo sulautumis- tai jakautumisvastikkeen olevan liian alhainen, olisi oikeus vaatia ylimääräistä rahavastiketta (ehdotettu OYL 16:24a ja 17:23a). Keskuskauppakamari toteaa, että sulautumista tai jakautumista vastustavalla osakkeenomistajalla on jo nykyisin oikeus vaatia osakkeidensa lunastamista käypään hintaan. Hallituksen esityksen valmistelussa direktiivin on katsottu kuitenkin edellyttävän nyt ehdotettua säännöstä lunastusmenettelyn rinnalle rajat ylittävissä sulautumisessa ja jakautumisessa.

Keskuskauppakamari kannattaa hallituksen esityksessä ehdotettua lähestymistapaa, joka pyrkii minimoimaan osakkeenomistajien opportunistisen käyttäytymisen yritysjärjestelytilanteessa. Ylimääräistä rahavastiketta vaativa osakkeenomistaja on joka tapauksessa oikeutettu myös sulautumis- tai jakautumisvastikkeeseen. Siksi oikeuden vaatia ylimääräistä rahavastiketta ei tule muodostua osakkeenomistajan näkökulmasta ”ilmaiseksi optioksi”. Keskuskauppakamari kannattaa hallituksen esityksen ehdotusta, jonka mukaan ylimääräistä rahavastiketta voi vaatia vain rajat ylittävässä sulautumisessa tai jakautumisessa, ylimääräistä rahavastiketta vaativan osakkeenomistajan on äänestettävä sulautumis- tai jakautumispäätöstä vastaan ja välimiesmenettelyyn liittyvä kuluriski poikkeaa osakkeiden lunastusmenettelystä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Ville Kajala
Johtava asiantuntija